

[Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen.] vurdering af den fremtidige tjenestemandsoverordning. En endelig stillingtagen til de fremsatte lovforslag må afvente kommissionsarbejdets afslutning. Kommissionen forudsætter derfor, at gennemførelse af ny tjenestemandsoverordning ikke finder sted, forinden der er opnået fornøden tilslutning i kommissionen til udkast vedrørende de resterende spørgsmål, således at der er tilvejebragt grundlag for en stillingtagen til alle spørgsmål under ét.

Hermed skal jeg anbefale de foreliggende lovforslag til folketingets velvillige behandling.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.*

Den gældende ejendomsskatte-lovs regler er i et vist omfang forskellige for købstæder og sognekommuner. Ved den nye lov om kommunernes styrelse, der træder i kraft den 1. april 1970, ophæves imidlertid sondringen mellem de to kommunegrupper, og i overensstemmelse hermed tilsigter nærværende lovforslag fra nævnte tidspunkt at regne at indføre ensartede regler for samtlige primærkommuner på den kommunale ejendomsbeskatnings område.

Endvidere indeholder forslaget, for så vidt angår tidspunktet for fremsættelsen af størrelsen af udskrivningen af grundskyld, de ændringer, der nødvendiggøres af, at fristen for vedtagelsen af de kommunale budgetter fremrykkes til den 1. oktober i forbindelse med kildeskatteordningens indførelse. Endelig indeholder lovforslaget visse mindre ændringer, hvorom henvises til de enkelte bestemmelser i forslaget og de dertil knyttede bemærkninger.

Med disse ord skal jeg tillade mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere skal jeg herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om indfødsrets meddelelse.*

Forslaget er udarbejdet efter de samme retningslinjer som de 2 lovforslag om indfødsrets meddelelse, som jeg har fremsat tidligere i dette folketingsår, og som blev gennemført ved love af 13. november og 11. december 1968. Disse to love omfattede henholdsvis 448 og 254 personer, mens det nu fremsatte forslag omfatter 242 personer. Jeg må dog forbeholde mig senere ved et ændringsforslag at stille forslag om, at der meddeles dansk indfødsret til yderligere et antal personer, hvis ansøgninger endnu ikke er blevet færdigbehandlet i indenrigsministeriet.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om diplomatisk forbindelse med Nordvietnam [af Gert Petersen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVIII) findes i tillæg A. sp. 3357, fremsættelsen i tidenden sp. 2741).

Sagen sattes til forhandling.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Inden jeg kommenterer socialistisk folkepartis forslag, ønsker jeg at fremsætte enkelte mere generelle betragtninger om den politik, som den danske regering — og hermed tænker jeg både på den tidligere og på den nuværende regering — har fulgt i Vietnamspørgsmålet.

Igennem en årrække har det været et led i dansk udenrigspolitik at arbejde for fred i Vietnam og for det vietnamsiske folks mulighed for uden fremmed indblanding at afgøre sin skæbne selv. Den danske rege-

[Udenrigsministeren.]

ring har ved flere lejligheder, inden der i 1968 blev skabt kontakt mellem parterne, undersøgt mulighederne for at formidle en sådan kontakt. Den har rådført sig med andre lande, om der kunne tages initiativer, den har erklæret sig rede til at deltage i en fredsbevarende styrke, og den har sammen med de andre nordiske lande indledt forberedelser til et hjælpearbejde i Vietnam, når fjendtlighederne er ophørt.

Baggrunden for denne aktivitet har været et oprigtigt ønske om fred, et ønske, der har været båret af medmenneskelige betragtninger om det vietnamesiske folks lidelser og af den vurdering, at krigen forgiftede den internationale atmosfære. Dette sidste synspunkt har fået stigende vægt, idet den voldsomt øgede krigsaktivitet siden 1964-65 indebar en alvorlig risiko for, at konflikten skulle brede sig og måske forvandles til et stormagtsopgør.

Det er på samme baggrund, man må se opfordringerne til en standsning af bombningerne af Nordvietnam, som både den forrige og den nuværende regering har fremsat. Så længe bombningerne fortsatte, måtte man se i øjnene, at det ikke ville være muligt at nå frem til en fredsforhandling.

Med hensyn til indholdet af den fredsordning, man forhandler om, må grundprincippet være, at Vietnam selv må afgøre sin fremtid, og at det ikke ville fremme fredens sag, om man fra dansk side tog parti for den ene eller den anden part. Det er i denne sammenhæng, man må se Danmarks diplomatiske forbindelser med Vietnam. Når vi i sin tid, nemlig i januar 1958, altså på et tidspunkt da den nuværende Vietnamkrig endnu ikke var indledt, optog diplomatiske forbindelser med Sydvietnam på den måde, at ambassadøren i Bangkok blev sideakkrediteret som gesandt i Saigon, var baggrunden den, at danske erhvervsinteresser med stigende styrke gjorde dette ønskeligt. Et tilsvarende praktisk behov i forhold til Nordvietnam eksisterede ikke.

Med de nye krigshandlinger og med internationaliseringen af Vietnamkonflikten forvandlede spørgsmålet om diplomatiske forbindelser med Vietnam, der som nævnt i sit udspring var et praktisk spørgsmål, til et politisk spørgsmål. Enhver ændring i det bestående mønster, det være sig i den ene

eller den anden retning, ville uvægerlig blive udlagt som en politisk stillingtagen til fordel for den ene eller den anden part i en krig, der i sin kerne havde borgerkrigens karakter.

Under disse vilkår måtte det være rigtigst at følge en linje, der indebar, at der, så længe krigen varede og en fredsordning ikke var gennemført, ikke skete nogen ændring i de bestående diplomatiske forhold.

Spørgsmålet er nu, om den kendsgerning, at Sverige har optaget diplomatiske forbindelser med Nordvietnam, bør føre til ændring af den linje, som hidtil er blevet fulgt fra dansk side. Det afgørende må være, om en sådan ændring vil gavne freden eller med andre ord lette Parisforhandlingerne. Min vurdering går i retning af, at den svenske optagelse af diplomatiske forbindelser i sig selv næppe vil have nogen virkelig indflydelse på forløbet af fredsforhandlingerne. Hvis den sætter en kædereaktion i gang i andre lande, vil jeg ikke udelukke, at det vil kunne indvirke på fredsforhandlingerne, men jeg er tilbøjelig til at tro, at det i så fald vil blive i den retning, at standpunkterne trækkes hårdere op og forhandlingerne derved vanskeliggøres. Både den usikkerhed, der består om de mulige virkninger af en optagelse af diplomatiske forbindelser med Nordvietnam, og uvisheden om, hvilken fremtidig ordning af Vietnams forhold fredsforhandlingerne i Paris vil føre til, er så stor, at regeringen ikke i øjeblikket finder det rigtigst at forlade den hidtil fulgte linje.

Hertil kan jeg føje, at det arbejde, der er blevet indledt af de nordiske lande med henblik på planlægning af hjælp til Vietnam efter fjendtlighedernes ophør, ikke gør en ændring af de eksisterende forbindelser mellem Danmark og Vietnam påkrævet. I denne forbindelse minder jeg om, at den rent faktiske kontakt med de nordvietnamesiske myndigheder ikke har budt på problemer, og at der foruden en løbende kontakt mellem den danske og den nordvietnamesiske ambassade i Peking har fundet besøg sted i Hanoi og i København af henholdsvis den danske Pekingambassadør og den nordvietnamesiske Berlinambassadør.

Det er ud fra disse synspunkter, regeringen er kommet til det resultat, at tiden ikke

[Udenrigsministeren.]

er inde til, at Danmark bør optage diplomatisk forbindelse med Nordvietnam. Jeg vil gerne i denne forbindelse understrege, hvad der allerede vil være fremgået af min rede-gørelse, at der ikke i regeringens stilling ligger nogen negativ holdning over for det nordvietnamesiske styre eller er udtrykt nogen tvivl om, at Nordvietnam opfylder de i folkeretten sædvanlig opstillede betingelser for, at et land kan anerkendes. Det vil ligeledes være fremgået, at regeringens standpunkt hænger nøje sammen med den i dag herskende uafklarede situation.

Hvorledes udviklingen vil forme sig bl. a. som følge af Parisforhandlingernes forløb, er det selvsagt umuligt at spå om i dag. Teoretisk er flere løsninger mulige. Det ville ikke være rigtigt, om jeg på forhånd fastlagde, hvilken holdning vi vil indtage til de forskellige muligheder. Allerede i dag mener jeg dog i hvert fald at kunne sige, at hvis Parisforhandlingerne skulle få til resultat, at delingen af Vietnam gøres mere permanent, vil der hermed være skabt grundlag for mere positivt at overveje optagelse af diplomatiske forbindelser med regeringen i Hanoi.

Frode Jakobsen: Socialistisk folkeparti fremsatte et lignende forslag i 1966. Det var dødsdømt på forhånd; det vidste forslagsstillerne, ja, de indrømmede det. Det var altså en demonstration. Det var dødsdømt, bl. a. fordi det kædede de såkaldte tre delte lande sammen; det gav sikkerhed for, at der ingenting ville ske. Dogmet om de tre delte lande er som skabt til at sørge for ubevægelighed. Skal der ske noget, må de tre områder i hvert fald behandles hver for sig. Det har SF nu indset; de har fremsat et helt anderledes begrænset forslag om DDR og nu så dette forslag, som holder sig helt til Vietnam. Det er altså et helt andet forslag. Men ikke bare det. Situationen i Vietnam er fuldstændig forandret.

For godt 2 år siden måtte jeg selv vende mig mod SF's forslag med den begrundelse: de kæmper i Vietnam, og det, de kæmper for, er Vietnams forening. Derfor fandt jeg det malplaceret, om folk med sympati for kampen i Vietnam skulle tage initiativet til at slå Vietnams deling fast. Men netop ved den samme lejlighed forudsagde jeg,

at det kunne komme til at ligge helt anderledes; at vietnameserne, trængt af over 20 års blodig krig, kunne føle sig nødt til at acceptere en midlertidig deling som den eneste måde at få fred på. Det er netop det, som nu er sket.

I dag forhandles der, og både befrielsesfronten og Nordvietnam er parat til at acceptere to selvstændige stater som en midlertidig løsning. Hvis der overhovedet kommer noget ud af forhandlingerne i Paris, ja, så bliver det to stater, som kan forene sig i etaper, ligesom det passer dem selv. Men så kan det aldrig være en hindring, om tredjemagter har anerkendt dem begge to, og allersidst kan det være vor opgave at sige, ligesom kineserne siger: I har ikke fået jeres mål opfyldt endnu, I har at blive ved med at slå.

Jeg ser i blade, at det er blevet kaldt at løbe i hælene på Sverige. Det er da en underlig barnlig måde at tale om politik på. Nej, det, der er tale om, er en historisk international udvikling. Det er rigtigt, at svenskerne har indset den først, de danske oppositionspartier har erkendt den bagefter, og så kommer måske også til sidst engang den danske regering. At den kommer til sidst, er ikke noget, der forundrer os; det er det typiske for konservative regeringer. Det er muligt, at de radikale ikke kan lide den karakteristik, men jeg går da også ud fra, at de ikke kan gå imod dette forslag. Det var jo den nuværende kulturminister, som sidste gang påpegede det logiske i, om vi anerkendte Nordvietnam i stedet for Sydvietnam. Det er ikke helt det samme, men forskellen er da den, at de radikale derved gik videre end SF's forslag i dag.

Naturligvis kan man stille det spørgsmål, om det hastede, og man kan stille det spørgsmål, om det er det helt rigtige tidspunkt. Sveriges stilling har aktualiseret spørgsmålet; nu står folketetinget over for et forslag. I den situation er det for mig klart, at vi ikke kan andet end indtage en positiv holdning. Ellers ville det jo se ud, som om vi foretrak satellitstyret i syd.

Der er to begreber, der spiller ind ved anerkendelsen af stater: spørgsmålet om en regering er lovlig, og spørgsmålet om den faktisk har magten. Vi bekender os helt til det sidste kriterium, men det er i virkelig-

[Frode Jakobsen.]

heden lige meget, for juntaen i syd, som vi anerkender, har ingen af delene, hverken legitimiteten eller den faktiske magt. Den nordvietnamesiske regering, har i hvert fald magten, dvs., skal vi følge vore sædvanlige principper, må det føre til anerkendelsen af Nordvietnam.

Så er der et tredje synspunkt, som undertiden bliver fremført, men som man, jeg fristes til at sige desværre, er nødt til at feje fuldstændig af bordet. Det er spørgsmålet om sympati eller ikke sympati. Det ville føre os ud i kaos. Jeg har respekt for Nordvietnams forbløffende præstationer, men jeg har ikke den mindste sympati for det fanatiske, ensrettede kommunistiske styre i nord. Al min sympati er hos det sydvietnamesiske folk, som kæmper for sin frihed. De har bare ingen regering.

Det fører mig tilbage til teorien om de delte stater. Jeg tror, der er grund til at se kritisk på det dogme. For det første er der ingen mening i at kæde disse tre lande sammen. Der er ikke to af de tre tilfælde, som er ens. De må behandles hver for sig, og derfor er der slet ingen grund til at tro, at en beslutning med hensyn til det ene land får konsekvenser med hensyn til de andre. Der er ingen mening i at komme stikkende med DDR, medmindre da meningen er at stikke en kæp i hjulet. Så er det den helt rigtige taktik.

Sverige har besluttet at anerkende Nordvietnam. Sverige har samtidig slået fast, at det ikke drømmer om at anerkende DDR. Danmark har inden for NATO indgået en juridisk forpligtelse til ikke at anerkende DDR. Der kan vi højst arbejde for, at NATO-lande bliver løst fra den forpligtelse. En anerkendelse af Nordkorea ville være juridisk-politisk kompliceret på grund af FN-beslutninger, som vi selv har deltaget i. Derimod slog den daværende udenrigsminister J. O. Krag fast, dengang vi sidst behandlede dette spørgsmål, at Danmark har ingen juridiske forpligtelser, som forhindrer os i at optage diplomatiske forbindelser med Nordvietnam.

Der ligger i selve teorien om de delte stater en mærkelig overtro på jura. Jeg er for genforening alle tre steder, Tyskland, Korea, Vietnam, men genforeningen kommer ikke ét skridt nærmere, fordi man nægter

at anerkende den ene af de to stater, og anerkendelse gør ikke genforeningen en døjt vanskeligere. Vi er enige om, at genforening må kun finde sted ad fredelig vej. Det forudsætter jo, at begge parter er rede, men hvis de er det, ja, så kan det da aldrig være en hindring, om tredjeland har anerkendt dem begge to.

Derimod ville det være en virkelig vægtig indvending, om anerkendelsen af Nordvietnam kunne skade fredsforhandlingerne i Paris. Jeg mener, at man med nogen større styrke kan hævde det modsatte. Det er jo USA og endnu mere Saigonstyret, som har vist ubevægelighed i Paris. Befrielsesfronten og Nordvietnam, ja, de begyndte også med at sige, at de aldrig ville forhandle med USA's marionetter i syd. De har bevæget sig. Det er ikke usandsynligt, at det kunne være nyttigt, om amerikanerne får en påmindelse om, at deres allierede ønsker, at de skal gå videre. Og måske er netop tidspunktet med en ny præsident overhovedet det gunstigst mulige. For den tid er jo kommet, da næsten alle i USA har indset, at det var en forkert politik, da næsten alle ønsker at komme ud af Vietnam, hvor bare ingen ved, hvordan man kan slippe ud af Vietnam med skindet på næsen. Det er derfor, mennesker dør i Vietnam i dag. Og det er svært for en politiker at sige: Det var min fejl — det, som til ingen nytte har kostet hundrede tusinder af menneskers livet. Det vil ikke være lige så svært for en ny præsident, fra et andet parti. Derfor kan man ikke afvise, at det netop er det helt rigtige tidspunkt, svenskerne har fundet.

Måske kan europæiske landes anerkendelse af Nordvietnam få en gavnlig indflydelse på forhandlingerne i Paris. Men sikkert er det i hvert fald, at hvis de nordiske lande skal spille en rolle bagefter, som de taler så meget om at de ønsker, vil det være en rigtig handling. For én ting er sikkert, og det er, at Nordvietnam vil blive stående bagefter, og at det nuværende styre i Sydvietnam ikke vil eksisterere bagefter, hvis der da overhovedet kommer noget ud af forhandlingerne.

Naturligvis er der også noget, som taler mod anerkendelse, og det gælder om at have øjenene åbne også for det. For mig at se er der kun én ting: at det vil skabe irritation i USA. Det er et vægtigt argument.

[Frode Jakobsen.]

Vi har et nært forhold til USA. Dette forhold er betydningsfuldt for os som folk. Det er noget, som ingen dansk politiker kan tillade sig at se væk fra. Men i al politik er der noget, som taler for, og noget som taler imod. Man må veje de to ting mod hinanden. Det resultat, jeg kommer til, er, at den amerikanske irritation, det er rigtig nok ikke noget, som man kan affærdige med et skuldertræk, men samtidig er det ikke nok til, at det kan tynde vægtskålen ned.

Derimod mener jeg slet ikke, at det tæller med, når nogen også kører frem med NATO, at vi som det eneste NATO-land ikke kan tillade os osv. Hvis vi ser på vore hjemlige forhold, ja, så mener jeg, at hensynet til NATO ville netop være et argument for anerkendelsen af Nordvietnam, ikke imod. Vi har gentaget i en uendelighed: dette har ikke noget med NATO at gøre. Men hvis Sverige nu går den ene vej, Danmark og Norge den anden vej, ja, så er der ingen, der vil tro på den påstand længere. Altså netop ud fra en positiv stilling til NATO må man hævde, at hvis NATO skal belastes med alle de fejltagelser, med alle de overgreb, som enkelte NATO-lande begår, ja, så vil NATO ikke kunne holde til det.

Som konklusion: socialdemokratiet går ind for en principbeslutning om anerkendelse af Nordvietnam, og vi ønsker ikke en demonstration, men en gennemførelse. Spørgsmålet om det helt rigtige tidspunkt er der grund til at se på i et udvalg. Et udvalg er antagelig også en forudsætning for, at forslaget skal have bare de mindste chancer for at blive gennemført. I dette udvalg vil vi også lægge vægt på at få oplysninger om de øvrige nordiske landes holdning.

Poul Schlüter: Allerede samme dag som Sverige meddelte, at man havde besluttet sig for at anerkende den nordvietnamesiske regering, udsendte den danske statsminister en erklæring. I denne hed det, at efter den danske regerings opfattelse var tidspunktet for et tilsvarende dansk skridt ikke velvalgt; foreløbig ville man afvente forløbet af fredsforhandlingerne i Paris. Denne erklæring kunne min gruppe fuldt ud tilslutte sig. Det samme gælder de udtalelser, udenrigs-

ministeren i dag har fremsat her i tinget. Jeg vil gerne sige, at det gælder også de udtalelser, udenrigsministeren fremsatte om betydningen af bombestoppet og om, at Danmark naturligvis skulle udnytte de muligheder, som nu måtte byde sig for at påvirke til en fredeliggenløse af situationen i Vietnam.

Man skal nu på den anden side næppe nære overdrevne forventninger til vore muligheder for på dette område selvstændigt at kunne øve en indsats; det tjener vist intet formål at skabe indtryk af dette. Men jeg vil gerne sige om hele spørgsmålet anerkendelse eller ikke-ankendelse af Hanoi, at det er jo i overensstemmelse med Danmarks sædvanlige stilling over for problemet de delte stater, at udenrigsministeren i dag udtaler sig, som han gør. Således har vor holdning været i en række tilfælde, hvor vi har haft delte staters problem, hvor særlige politiske problemer har gjort sig gældende.

Om det svenske skridt finder jeg grund til at fremhæve, at den svenske regering selv klart har fremhævet, at den nye svenske holdning over for Hanoi ikke skaber præcedens med hensyn til Sveriges holdning over for andre delte staters problem. Det kan gælde over for Koreasituationen, som vi jo ved, at det gælder det svenske standpunkt nu over for Tysklands deling.

I øvrigt vil jeg gerne sige om det svenske skridt, at selve den svenske beslutning er vel egentlig ikke overraskende. Det har været kendt siden juni 1968, at man på et vist tidspunkt ville blive præsenteret for en svensk anerkendelse af Hanoi; alene tidspunktet har været uvist. Jeg vil da også gerne sige, at det tidspunkt, den svenske regering valgte for sin anerkendelse, er vel i høj grad diskutabelt. Når man skal bedømme baggrunden for det svenske skridt, synes jeg, det er bemærkelsesværdigt, at alle iagttagere og samtlige kommentatorer har været enige om i alt fald én ting: at den særlige indenrigspolitiske svenske problematik danner baggrunden for det svenske skridt, at motivet i væsentlig grad må søges i svenske indenrigspolitiske forhold. Jeg kunne fristes til at sige, at en lignende karakteristik vil nok mange give af den tale, hr. Frode Jakobsen på sit partis vegne i dag har holdt.

Når man i øvrigt skal vurdere det svenske standpunkt, må man jo tage sit udgangspunkt i, at Sverige nu engang fører en

[Poul Schlüter.]

udenrigspolitik, hvis udgangspunkt er neutraliteten. Vort udgangspunkt er ikke det samme. Når et land som Sverige fører en principielt neutral udenrigspolitik, fordrer det i mange situationer, at man indtager standpunkter, som kan påkalde sympati og forståelse også i den anden verdenspolitiske lejr. Derfor er der — det må indrømmes — en vis logik i det svenske standpunkt. Men jeg vil da sige, at hvis Danmark — som hr. Frode Jakobsen næsten var inde på i sin tale — skulle have været før Sverige på trods af et andet udenrigspolitisk udgangspunkt, ville det vist de fleste steder være blevet optaget nærmest som grotesk.

Hvis vi ser på vore kontaktmuligheder, ja, så har vi jo haft og har stadig kontakt i det omfang, vi ønsker os det, med den nordvietnamesiske regering. Det vil vi fortsat kunne have. Disse kontaktmuligheder spiller jo en rolle bl. a. omkring forberedelsen af den fælles nordiske hjælpeaktion, når der engang er skabt fred i Vietnam. Man skal også lægge mærke til, at den svenske regering har fremhævet, at for den har det været et hovedmotiv for anerkendelse — det står udtrykkeligt i den svenske regerings erklæring af 10. januar — at Sverige derigennem mente på det samlede Nordens vegne at kunne opnå fordele i forbindelse med forberedelsen af den fælles hjælpeaktion.

Hvis vi overhovedet skal sammenligne os med andre nordiske lande i udenrigspolitisk henseende, vil da vist også enhver komme til det resultat, at det er naturligere, at vi sammenligner os med Norge, som har samme principielle udenrigspolitik som vi. Og det er jo kendt, at den norske regering står på det standpunkt, som også den danske har givet udtryk for, at tidspunktet for en anerkendelse ikke er egnet.

Må jeg sige om kontaktmulighederne over for Hanoi — det synes jeg at hr. Frode Jakobsen også skulle bemærke sig — at det er jo et paradoks, at da Hanoi skulle vælge, hvem der skulle etablere den afgørende kontakt, som kunne føre til etableringen af forhandlingerne i Paris, valgte Hanoi at lade kontakten etablere af NATO-landet Norge og ikke af det neutrale Sverige.

Jeg kommer så til mit hovedargument for at fastholde regeringens nuværende stand-

punkt. Det er dette, at jeg føler, vi ville løbe en risiko for at skabe uro omkring forhandlingerne i Paris, hvis på nuværende tidspunkt det ene vestorienterede land efter det andet foretog en anerkendelse af Hanoi-styret. Forhandlingssituationen er uklar og vanskelig nok i forvejen. Man kan ikke afvise, at det vil være en inspiration til at stå fast på hidtidige standpunkter, hvis vestlige lande nu anerkender Hanoi. Jeg mener da heller ikke, at hr. Frode Jakobsen med ét ord har dokumenteret, at det standpunkt, han anbefaler, ville gavne noget som helst sted uden for landets grænser. Vi kan alle håbe, at forudsætningerne hurtigt vil modnes for, at det danske standpunkt naturligt vil være en anerkendelse også af Hanoi, men i dette øjeblik foreligger de, så vidt jeg kan se, ikke.

Må jeg sige til sidst, at mange af synspunkterne i hr. Frode Jakobsens indlæg kunne være interessante at gøre til genstand for yderligere bemærkninger, men den korte taletid ved denne lejlighed tillader det ikke. Blot én ting: jeg har mange gange tidligere hørt hr. Frode Jakobsen tage ordet og tale under udenrigspolitiske debatter her i salen, også om Vietnamspørgsmålet. I dag taler hr. Frode Jakobsen ikke blot på egne vegne, hr. Frode Jakobsen taler i dag i denne sag for første gang som ordfører for sit parti. Derfor vil jeg gerne sige, at det ikke volder mig vanskeligheder at genkende hr. Frode Jakobsen, men det er sværere for mig efter at have hørt det ærede medlems tale i dag at genkende socialdemokratiet.

Per Møller: Venstre har den grundlæggende opfattelse, at det er nyttigt og godt at have normale diplomatiske forbindelser med så mange lande som muligt. Diplomatiske kontakter giver plads for en dialog om mange forskellige spørgsmål. Gennem dialogen kan man løse op for misforståelser, man kan i givet fald løse uoverensstemmelser, og det er den eneste gode måde at klare den slags vanskeligheder på.

Ud fra dette almindelige synspunkt ser vi frem til den dag, da det vil være muligt og naturligt for Danmark at have normale diplomatiske forbindelser med Nordvietnam. Men det er vores opfattelse, at tidspunktet for at optage normale diplomatiske forbind-

[Per Møller.]

delser med Nordvietnam for øjeblikket er ganske uegnet. Det ville være udsøgt dårligt valgt, hvis man netop på dette tidspunkt tog et sådant skridt. Hvis man nu tænkte sig, at Danmark i denne sag fulgte Sverige, så er der vel ikke tvivl om, at man derved ville styrke Hanois stilling i propagandamæssig henseende. Det ville med andre ord indebære, at man påvirkede forholdet, om end i meget beskedent omfang, mellem de parter, der sidder ved forhandlingsbordet i Paris, samlet om bestræbelserne for at skaffe fred til Vietnam. Men grundlaget for disse forhandlinger i Paris er jo en meget ømtålig balance mellem en række politiske og militære, propagandamæssige og psykologiske faktorer; det er en uhyre ømtålig balance, og det er derfor overordentlig usikkert, hvordan det skulle gavne fredens sag, at man efter meget fattig evne prøvede at påvirke denne balance.

Hr. Frode Jakobsen var så sikker på, at det ville være uhyre gavnligt, hvis man greb ind fra dansk side; det var nu mere en påstand, det var en trosbekendelse. Sagen er nemlig den, at alt det væsentlige i forhandlingerne i Paris foregår bag de lukkede døre ved de fortrolige samtaler. Dét sker for det første kontakten mellem USA og Hanoi, og det er ligeledes bag de lukkede døre, at man ser det amerikanske pres mod Saigonstyret blive udviklet. Men alt dette er noget, vi ikke kender i detaljer, det unddrager sig offentlighedens bedømmelse, og alene af den grund vil det være naturligt, om vi pålægger os selv den yderste forsigtighed, den yderste tilbageholdenhed med en aktion netop nu.

Foruden dette hensyn er der vel også grund til at lægge mærke til, at såfremt Danmark nu tog skridt til at optage normale diplomatiske forbindelser med Hanoi, ja, så ville dette styrke Nordvietnam, men altså svække den anden part. Det ville indebære en svækkelse af USA, og så må vi stille spørgsmålet: er det naturligt for Danmark at gøre dette, når tilmed den gevinst, man i givet fald kunne opnå for fredens sag, må forekomme ganske overordentlig tvivlsom? Hvis det kunne gavne freden, ville vi vel overvinde vore betænkeligheder; men det må være rimeligt, at vi ind i den samlede vurdering også lægger en overvejelse af, hvad vi med rimelighed skylder vores gode for-

bundsfælle USA. Det har længe været skik i betydende kredse herhjemme og i andre vesteuropæiske lande, at man til det yderste udnyttede den naturlige adgang til at kritisere, som vi har inden for den vestlige alliance. Men en gang imellem er det dog naturligt at standse op et sekund og sige: nu overspiller vi vel ikke vore kort? Det må ikke forbises, at USA er en overordentlig nyttig forbundsfælle for Danmark, og at der heri ligger, at vi må tage visse rimelige hensyn til denne forbundsfælle. Det betyder selvfølgelig ikke, at vor bevægelsesfrihed i en sag som denne på mindste måde er indsnævret; vi har da friheden til at gøre nøjagtig, som vi vil.

Jeg vil endelig nævne som et synspunkt, der må indgå i overvejelserne, at optagelsen af normale diplomatiske kontakter med Hanoi ikke på nogen måde kan skønnes at være nødvendig til varetagelse af danske interesser. Overhovedet synes jeg, at daværende stats- og udenrigsminister hr. J. O. Krag i en ganske enkel sætning sagde det, der var væsentligt dengang, og som ikke er ændret af noget, der siden er hændt; jeg tænker på udtalelsen for 2 år siden under en debat af parallel karakter som den, vi har nu. Hr. J. O. Krag henviste da til, at vi allerede i 1957 havde foretaget den diplomatiske anerkendelse af Saigonregeringen, og så fortsatte han, citeret fra Folketings-tidende 1966-67, 2. samling, sp. 890:

„Man kunne nu spørge, om den udvikling, der siden er sket i Vietnam, måtte have skabt en dansk interesse i at anerkende Nordvietnam. Jeg kan ikke rigtig se, at en speciel dansk interesse skulle foreligge.“

Disse ord, vil jeg sige, har stadig gyldighed. Man kan ikke rigtig se, at en speciel dansk interesse skulle gøre det naturligt nu at foretage en anerkendelse eller altså optagelse af normale diplomatiske forbindelser med Nordvietnam.

Når nu socialdemokratiets ordfører, hr. Frode Jakobsen, gik ind for det modsatte synspunkt, er der vel ikke grund til at forbløffes så meget. Man kan beklage det; man kan se en ny konstatering af eller et nyt vidnesbyrd om, at socialdemokratiet, når det ikke har noget regeringsansvar og heller ikke satser på at skulle have det inden for overskuelig tid, benytter denne situation til

[Per Møller.]

at tage standpunkter, der kan formodes at være populære i visse kredse, men vel at mærke også standpunkter, som man aldrig ville indtage, dengang man havde ansvaret.

Jeg vil sammenfatte det med at sige, at venstre ikke kan støtte tanken om at optage fulde og normale diplomatiske forbindelser med Nordvietnam på dette tidspunkt.

Stinus: Det hedder i forslaget, at Nordvietnam længe har opfyldt de krav, man fra dansk side plejer at forudsætte for at kunne yde diplomatisk anerkendelse, og udenrigsministeren har i dag givet udtryk for den samme opfattelse.

Det har under skiftende regeringer været et princip for dansk udenrigspolitik, at så få områder som muligt skulle stå uden for det internationale samkvem. Endvidere har skiftende regeringer altid set på de muligheder, der gennem anerkendelse og eventuel optagelse af diplomatisk forbindelse åbnes for varetagelse af danske interesser. Endelig må der, når spørgsmålet om anerkendelse rejses, indgå betragtninger over den virkning, en anerkendelse må antages at ville få for forholdet til tredjelande.

Når det gælder spørgsmålet om anerkendelse af Nordvietnam, er det imidlertid ikke vort forhold til tredjelande — de fleste vil her tænke på USA — der for det radikale venstre er det afgørende. Det afgørende for os er virkningerne på mulighederne for fred i Vietnam. Det radikale venstre har altid bekendt sig til, hvad man kan kalde det universelle anerkendelsesprincip gående ud på, at man anerkender de regeringer, som sidder inde med den faktiske magt i landene. Jeg kan tilslutte mig nogle betragtninger herom i Berlingske Tidende umiddelbart efter Sveriges anerkendelse af regeringen i Hanoi. Det hed her bl. a., at det ville være ønskværdigt, om man kunne nå dertil, at de faktiske magtudøvere automatisk oprettede kontakt med hinanden, for det ville betyde, at udvekslingen af diplomater blev en proces, der helt var frigjort af uvedkommende moralske eller politiske vurderinger.

Hr. Frode Jakobsen gav den 18. januar 1967 her i folketinget udtryk for undren over, at socialistisk folkeparti havde fremsat forslag om anerkendelse af bl. a. Nordvietnam. Hr. Frode Jakobsen udtalte dengang,

således som han selv har bekræftet det her i dag — jeg citerer fra Folketingstidende 1966-67, 2. samling, sp. 908:

„Formålet med den kamp er Vietnams forening — det er det, de dør for i Vietnam. Og så kommer socialistisk folkeparti, der ellers giver udtryk for særlig sympati for den kamp, og foreslår, at Danmark, vel som den første nation i verden, endeligt skal slå fast, at Vietnam skal være delt. En juridisk anerkendelse af de to dele som to stater kan da kun betyde en cémentering af den deling!“

Videre sagde hr. Frode Jakobsen, sp. 910:

„ . . . en diplomatisk anerkendelse af, at der er to forskellige lande, ét, som hedder Nordvietnam, og ét, som hedder Sydvietnam, sådan som socialistisk folkeparti foreslår, kan kun modvirke en rigtig løsning.“

Hr. Frode Jakobsen gav sluttelig udtryk for forståelse for, at udenrigsministeriet ikke havde lyst til at ændre sin indstilling, nemlig den ikke at anerkende Nordvietnam.

I dag er hr. Frode Jakobsen altså nået frem til en anden erkendelse. Vi må da i dag, som hr. Frode Jakobsen, spørge, om den udvikling, der siden 1967 er sket i Vietnam, måtte have skabt en dansk interesse i at anerkende Nordvietnam. Det afgørende for den danske regering i 1967 var, således som det blev udtrykt af daværende stats- og udenrigsminister J. O. Krag, at støtte tanker og forslag, der kan lede til en fredelig forhandling om krigens afslutning. Det nye i situationen i dag er for det første, at sådanne forhandlinger er begyndt, om end kontakten parterne imellem endnu befinder sig på det meget forberedende stade, og for det andet at Sverige har anerkendt regeringen i Hanoi.

Det afgørende for os i den foreliggende situation kan ikke være, at Sverige har anerkendt den nordvietnamesiske regering, selv om nordisk enighed på dette punkt ud fra mange synspunkter kunne have været ønskelig. Det afgørende for os må være vor indflydelse, om nogen overhovedet, på de igangværende forhandlinger i Paris.

Man kan spørge, hvorfor Sverige anerkendte Nordvietnam netop nu. Nordvietnams eksistens har jo været en kendsgerning i en årrække. Man kan også spørge, om den svenske anerkendelse virker fremmede eller

[Stinus.]

det modsatte på fredsbestræbelserne. Kommentarerne hertil er, som det kunne ventes, meget forskellige. En talsmand for USAs regering har udtalt, at Sveriges anerkendelse formindsker fredsmulighederne. Amerikanske aviscommentarer har ikke været enige i denne bedømmelse. Således skrev det ansete Washington Post i en leder den 15. januar, at den svenske juridiske anerkendelse af Nordvietnam var af mindre betydning end den de facto-ankendelse, USA allerede har givet Hanoi ved at sætte sig til forhandlingsbordet med nordvietnameserne i Paris. Det samme synspunkt har Sveriges statsminister, Tage Erlander, givet udtryk for, og denne opfattelse deles af det radikale venstre.

Det må nu i højere grad end spørgsmålet om anerkendelse eller ikke-ankendelse af Nordvietnam være et spørgsmål om tidspunktet for anerkendelsen.

I efteråret 1957 blev der i øvrigt efter forudgående nordiske konsultationer truffet beslutning om dansk juridisk anerkendelse af Sydvietnam. Man må i dag stille det spørgsmål, om det ikke havde været rigtigt, om man allerede dengang, hvis man i det hele taget ønskede at anerkende, havde været konsekvent og — Genèveaftalerne af 1954 til trods, for allerede i 1957 var det jo en fiktion at regne med Vietnam som én stat i en overskuelig fremtid — anerkendt både Sydvietnam og Nordvietnam. Vi ved alle, at styret i Sydvietnam ikke ved egen hjælp ville være i stand til at opretholde nogen form for autoritet i landet, medens styret i Nordvietnam må karakteriseres som stabilt. Man må også se i øjnene, at Ho Chi Minhs regering vel ikke i samme omfang som Saigonregeringen støtter sig på fremmed hjælp.

Vi kan altså i dag beklage, at vi ikke for længe siden har anerkendt Hanoiregeringen, for den nordvietnamesiske regering har allerede længe opfyldt de betingelser, Danmark normalt stiller for at anerkende en regering, hvad enten man sympatiserer med den eller ej.

Men dette er historie, tidspunktet er forpasset, og vi må i dag nøgternt vurdere, om det er hensigtsmæssigt, fredsfremmende, at anerkende Nordvietnam netop nu på et tidspunkt, da forhandlinger mellem parterne har taget deres begyndelse. Vi skal nok anerkende Nordvietnam, men vi skal vælge det rigtige tidspunkt. Ethvert skridt, der kan bidrage til fred i Vietnam, må tages i betragtning, og kan der fremføres overbevisende argumenter for, at man kan fremme udsigterne til fred ved at anerkende Nordvietnam netop nu, medens forhandlingerne står på, så må den mulighed også tages i betragtning.

Afgørende for vore overvejelser må også være en vurdering af, om vore muligheder for senere at yde en effektiv hjælp til genopbygningen af Vietnam, Syd- og Nordvietnam, således som regeringen er indstillet på det, vil blive større eller mindre, såfremt vi anerkender regeringen i Hanoi nu eller på et senere tidspunkt.

I en pressemeddelelse fra det svenske udenrigsministerium den 10. januar begrundes den svenske beslutning bl. a. med, at planerne om efterkrigsbistand til Vietnam — og der må formodentlig her være tale om de fællesnordiske planer — nu har antaget så konkrete former, at man fra svensk side finder det formålstjenligt, at officielle forbindelser etableres.

Vi må naturligvis fra dansk side nøje vurdere, om vi deler denne svenske bedømmelse, og det radikale venstre vil gerne være med til at gennemdrøfte dette i et udvalg. Vi vil også gerne lytte til argumenter for, at man kan fremme udsigterne til fred ved anerkendelse af Nordvietnam netop nu.

Jeg har noteret mig udenrigsministerens bemærkninger om, at regeringen ikke i øjeblikket finder det rigtigt at forlade den hidtil fulgte linje, og at tiden ikke er inde til, at Danmark bør optage diplomatisk forbindelse med Nordvietnam, samt at dette hænger nøje sammen med den i dag uafklarede situation. Denne opfattelse har også andre ordførere givet udtryk for her i dag, og jeg

[Stinus.]

tager dette som et klart udtryk for, at synspunkterne ikke er låst fast.

Jeg skal slutte med at gentage og understrege, at for det radikale venstre er det afgørende, at det rigtige tidspunkt vælges.

Sigsgaard: For et par år siden, ja, vel så sent som for et år siden, hed det, at man ikke kunne skride til en anerkendelse af Nordvietnam, så længe kamphandlingerne foregik på den måde, de nu foregik, og uden at der var forhandlinger i gang. Så kommer forhandlingerne i gang, og så siger man: nu kan vi selvfølgelig ikke optage diplomatiske forbindelser med Nordvietnam, for nu er der forhandlinger i gang, og vi må først se, hvad de fører til. Det er altså simpelt hen en forhandlingstaktik, der her er tale om, og det får mig til at konkludere noget nær det modsatte af det, den radikale ordfører konkluderede. Den radikale ordfører sagde, at synspunkterne ikke var låst fast. Jeg synes, at det, vi allerede har hørt her i dag, viser, at synspunkterne er låst fast, og at der desværre nok ikke fra dansk side, fra regeringens side, vil blive tale om en anerkendelse af Nordvietnam.

Det er meget tilfredsstillende, at SF har fremsat det forslag, vi nu behandler, og hvis det ikke var sket, ville VS have gjort det. Men for sagens skyld var det vel godt, at det blev SF, for tingets partier fra venstre til højre er tilsyneladende blevet enige om at boykotte forslag fra mit parti uanset deres indhold. Det siger en del om, hvad man i de andre partier forstår ved parlamentarisme og demokrati.

Danmarks anerkendelsespolitik er særdeles besynderlig. Fra tid til anden hævder man, at princippet er, at de regeringer, der faktisk har magten, anerkender man, og at der skal ikke føres politik ad denne vej. Men det er lige præcis det, man gør; man fører politik.

Danmark har diplomatiske forbindelser med Sydvietnam, selv om det i høj grad kan diskuteres, om Saigonregimet har anden magt end den, der kommer fra de amerikanske bomber. Saigonregeringen er et marionetregime, der falder sammen som et korthus den dag, amerikanerne forsvinder. Dette styre anerkender Danmark. Derimod er der ingen tvivl om, hvem der har den

faktiske magt og befolkningens støtte i Nordvietnam. Det har landets regering, men den kan Danmark ikke anerkende.

Disse forhold viser mere end noget andet, at Danmarks politiske vilje ligger i USAs lomme, og at vi bl. a. gennem NATO har bundet os til den amerikanske udenrigspolitik. Danmarks anerkendelsespolitik over for de vietnamesiske stater er simpelt hen en moralsk støtte til USAs undertrykkelse af Vietnam. Den er udtryk for, at Danmark gennem sin moralske støtte har et direkte medansvar for Vietnamkrigen, og det er dette ansvar, den svenske regering, i hvert fald delvis, har villet frigøre sig for ved at oprette diplomatisk forbindelse med Nordvietnam og nedkøle forbindelserne med Sydvietnam. Selvfølgelig burde Danmark følge Sveriges eksempel, men kendsgerningen er vel desværre, at Danmark er bundet af NATO og ikke får lov at anerkende Nordvietnam.

Desværre er det også sådan — og det er nok det vigtigste — at flertallet her i tinget ønsker at være bundet af NATO og USA og derved påtage sig medansvar for det, der sker i Vietnam og mange andre steder. Helt klart kom det til udtryk i hr. Per Møllers tale i dag, da han sagde, at Danmarks stilling til Nordvietnam i høj grad må bestemmes af hensynet til, som han sagde, „vor gode forbundsfælle USA“. Det er den reelle baggrund for den udenrigspolitik, der har været ført af både socialdemokratiske og borgerlige regeringer.

Selvfølgelig knytter der sig særlig interesse til socialdemokratiets holdning i denne sag. Er partiet ved at omvurdere udenrigspolitikken, eller er det kun, som det også er antydnet fra talerstolen her i dag af andre, taktiske krusninger på overfladen, der er tale om? Socialdemokratiet har jo et hovedansvar for Danmarks medlemskab af NATO og dermed for, at Danmark i den globale klassekamp mellem undertrykkere og undertrykte er placeret på den forkerte side. Uden socialdemokratiets tilslutning var Danmark ikke kommet i NATO, og før socialdemokratiet ændrer politik eller føler sig tvunget til at ændre politik, bliver det desværre også svært at komme ud igen.

Hvad de radikale angår, er regeringens vægring ved at følge Sveriges eksempel og anerkende Nordvietnam kun endnu et eksempel på, at partiet har solgt praktisk

[Sigsgaard.]

taget hele sin udenrigspolitik for nogle regeringstabetter og måske for en vis indenrigspolitisk indflydelse, og vi er ikke enige i den vægtfordeling mellem inden- og udenrigspolitik, der åbenbart ligger til grund for denne politik. Forholdet understreges af den kendsgerning, at de radikale har fået lov til at køre på frihjul i lufthavnssagen, som vi skal behandle om lidt; det er jo aldeles ufarligt, fordi vedtagelsen af Saltholmløsningen desværre er sikret også uden radikal støtte. Men spørgsmålet er: står de radikale også frit i den sag, vi nu behandler? Har man fået lov til at følge sin overbevisning — og jeg er sikker på, at det, vi hørte fra hr. Stinus for lidt siden, ikke var den hele og fulde radikale overbevisning, dækkende hele den radikale gruppe. Har man fået lov til at følge sin overbevisning i denne sag og stemme for SFs forslag, eller har man forpligtet sig til at støtte VKs linje? Jeg ved ikke, om det er muligt at få et svar her i dag. Det ville selvfølgelig være ønskeligt, men svaret kommer på et eller andet tidspunkt, senest ved anden behandling af forslaget her.

Vi støtter altså forslaget og beder i øvrigt regeringspartierne tilkendegive, at de ikke som sædvanlig vil prøve på at sylte det i et udvalg. Det forekommer mig at være rimeligt, at man tager en udvalgsbehandling, sådan som der også er lagt op til, men en syltning ville være meget lidt ønskelig. Jeg opfordrer en repræsentant for regeringspartierne til her fra talerstolen at erklære, at så vidt det står til regeringspartierne, kommer forslaget tilbage fra udvalget inden påske; det må være muligt at færdigbehandle det så betids, at det kan ske. Det vil ikke tage sig godt ud, hvis man prøver på at luske sig uden om en afstemning, især da der er væsentlig grund til at formode, at der ved en fri afstemning vil være flertal her i tinget for det forslag, SF har fremsat.

Kai Moltke: Når jeg hører de grunde til modstand mod det foreliggende forslag, som blev fremsat først af hr. Poul Schlüter og senere af venstres ordfører, hr. Per Møller, kan jeg virkelig ikke lade være med at tænke på, om der alligevel skulle være noget bag ved den tale, der har været om, at NATO i virkeligheden, om ikke trak-

atmæssigt, men i praksis, over for medlemsstaterne gennemfører det farlige og NATO-udvidende, som hedder en verdensomfattende, global fælles strategi og politisk og diplomatisk optræden. Jeg kan nemlig ikke se, at der skulle være andre grunde til, at man indtager det standpunkt, som man gør her.

Hr. Stinus vil jeg gerne behandle en smule skånsomt. Det er ikke morsomt at blive konfronteret med sig selv. Men det er os ikke helt fremmed, at hr. Stinus på et vist tidspunkt gik meget langt i sine krav til den da siddende regering om øjeblikkelige initiativer, om øjeblikkelig stillingtagen i Vietnamproblemerne. Men det skifter jo, det skifter. Jeg bliver vel så nødt til at tilføje, at jeg ikke kan lade være med at minde om, at en endnu højere repræsentant for det radikale parti, den nuværende nedrustningsminister, i sin tid lagde stor vægt på, at man ved afslutningen af krigen i Vietnam muligvis kunne stå over for en overgangsperiode med tilbagetrækning af fremmede tropper, hvor det ville være ønskeligt, om Danmark kunne deltage, f. eks. med en FN-styrke eller en del af en FN-styrke.

Jeg har aldrig personligt troet så meget på denne mulighed, men hvor det drejer sig om sikkerhedsstyrker, så må man i alle tilfælde vel stille det krav — som det før er blevet nævnt ved debatter her i salen — at Cæsars hustru må være hævet over enhver mistanke. Og man er ikke hævet over enhver mistanke, hvis man ensidigt tager stilling for den ene part i den kommende konflikt.

Jeg har før fra denne talerstol stillet forslag om, at den danske regering tog en praktisk stilling ved ganske simpelt at afbryde de diplomatiske forbindelser med Saigon, fordi vi har rigelig diplomatisk repræsentation ved den forbindelse, vi har i Washington, for det er jo i virkeligheden derfra, Saigon er blevet dirigeret; det er derigennem, Saigon er blevet opretholdt overhovedet.

Når det er sagt, så kan jeg ikke lade være med at sige, at jeg savner én ting i hr. Frode Jakobsens indlæg her i dag, nemlig dens erkendelse, den forhenværende udenrigsminister, hr. Per Hækkerup, just kom med i sin tid, da han indrømmede, at frie

[Kai Moltke.]

valg i Sydvietnam ikke kunne finde sted under en amerikansk okkupation. Det ville være rart her at få præciseret, at hvis vi skal have normaliseret regeringsforholdene i Sydvietnam, så er en ting, som folketinget roligt kan tage stilling til, at de fremmede tropper skal bort fra det sydlige Vietnam, før det opnår sin frihed. Og det er vel ikke så meget det, at vietnamesere skal væk fra Vietnam, som at thailændere, koreanere og amerikanere må bort fra Vietnam, før en virkelig fri afgørelse fra det sydvietnamesiske folks side kan finde sted.

Når vi opretholder forbindelsen med Saigon, skal jeg for mit vedkommende heller ikke undlade at understrege den nære sammenhæng mellem det emne, vi behandler nu, og det emne, vi kommer til at tilbringe sikkert en stor del af eftermiddagen med, nemlig Saltholm. Jeg vil spørge udenrigsministeren: er det ham bekendt, at det store luftfartsselskab, som folketinget i sin tid ydede temmelig, lad os sige velvillige garantier, da det befandt sig i sin krise, opretholder en filial i Bangkok, det såkaldte Thailand Airways, hvor ganske vist en stor del af aktierne befinder sig i Thailand-regeringens hænder, men hvor til gengæld SAS har indskudt hele den faktiske kapital? Er det udenrigsministeren bekendt, at dette Thailand Airways i øjeblikket hovedsagelig henter sine indtægter ved at transportere thailandske og amerikanske tropper fra Bangkok til Saigon? Jeg ved, der har været stor interesse fra udenrigsministeriets og regeringens side om, at ingen dansk virksomhed som Høyer's fabrikker skulle have lov til at levere granater og eksportere dem til støtte for Sydvietnam. Indtager udenrigsministeren, indtager regeringen og indtager i særdeleshed de radikale det standpunkt, at et statsunderstøttet foretagende som SAS kan lade en af sine østlige filialer praktisk deltage i at transportere besættelsestropper frem og tilbage mellem Bangkok og Saigon?

Med disse bemærkninger og med ønske om afklaring også af dette forhold skal jeg anbefale, at man behandler SF-forslaget i et udvalg, giver det en hurtig behandling, og at man i dette tilfælde stemmer efter overbevisning og modbeviser, at NATO i øjeblikket pålægger Danmark verdensom-

fattende, globale forpligtelser, som til syvende og sidst er afgørende for flertallet i dette ting.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gert Petersen): Jeg vil godt først have lov til at takke for den tilslutning, der er kommet fra forskellig side, fra hr. Frode Jakobsen, fra hr. Sigsgaard og fra hr. Kai Moltke. Jeg må egentlig også takke udenrigsministeren for en vis tilslutning, for så vidt som udenrigsministeren på et vist tidspunkt sagde, at han da erkendte, at Nordvietnam opfylder de folkeretlige betingelser, som vi i almindelighed stiller for at anerkende en anden stat. Så er vi i hvert fald ude over den diskussion.

Det, som diskussionen derefter drejer sig om — og her må jeg nok sige at jeg er noget skuffet over de bemærkninger, som er kommet både fra udenrigsministeren og fra regeringspartiernes ordførere — er en række andre spørgsmål, ikke spørgsmålet om, hvorvidt Nordvietnam opfylder betingelserne for dansk anerkendelse, for det gør Nordvietnam, det har vi udenrigsministerens ord for, men spørgsmålet om tidspunktet, som altså åbenbart har været et spørgsmål siden 1955-56, altså i en ganske betydelig årrække, spørgsmålet om, hvorvidt en dansk anerkendelse fremmer freden eller ikke gør det, spørgsmålet om — som det blev fremført fra hr. Poul Schlüter og fra hr. Per Møller — den rimelige hensyntagen til vor, jeg ved ikke, om det var store forbundsfælle USA, spørgsmålet om den svenske neutralitet til forskel fra den danske alliancebundethed og endelig spørgsmålet om, hvorvidt en dansk anerkendelse nu ikke ville styrke Nordvietnam, mens den derimod ville svække den modstående part. Ved hjælp af alle disse spørgsmål lykkes det alligevel en højtåret minister og en række ordførere, som principielt accepterer, at en anerkendelse vel egentlig folkeretligt i hvert fald ville være korrekt, at gå ind for, at man skal afstå fra den.

Lad os se lidt nærmere på disse indvendinger. Der er for det første spørgsmålet om det rigtige tidspunkt. Det spørgsmål har man jo kunnet stille sig igennem en årrække, i hvert fald siden 1957-58, da Danmark anerkendte — først de facto og så de jure — Sydvietnam, uden at man

[Gert Peterson.]

foretog sig noget tilsvarende, uden at man foretog blot en de facto anerkendelse af Nordvietnam, hvilket havde været muligt. Der var andre lande, der gjorde det. Jeg kan nævne, at Storbritannien hele tiden, samtidig med at man har haft en ambassade i Saigon, har haft et generalkonsulat i Hanoi, og det er der i øvrigt ingen, hverken i Saigon eller Hanoi, der har protesteret imod. Men Danmark valgte altså dengang den ene side, og siden da har man ikke anset tidspunktet for rigtigt til at ændre holdning eller til at skabe ligelighed imellem de to parter. Jeg tror, at vi allerede er sent på den i denne sag. Jeg tror aldeles ikke, det er for tidligt at foretage denne anerkendelse; jeg tror, det er på høje tid, og det har netop med de igangværende fredsforhandlinger at gøre.

Man siger jo, at netop fredsforhandlingerne gør, at nu er tiden der ikke, hvormed man ligesom antyder, at måske om et halvt år, eller hvem ved, måske i virkeligheden for et halvt år eller et år siden havde der været en mulighed — jeg ved ikke, om det er dér, man vil hen. Man siger i hvert fald især fra radikal side, at netop nu på grund af fredsforhandlingerne er det et forkert tidspunkt at foretage en anerkendelse.

Ja men hvad er det, der sker med disse fredsforhandlinger, og hvordan er disse fredsforhandlinger kommet i gang? Disse fredsforhandlinger er kommet i gang som følge af, at USA indstillede bombeangrebene mod Nordvietnam, og en væsentlig del af årsagen til, at de blev indstillet, var et pres udefra, bl. a. fra dette land.

Der er blevet sagt meget om socialdemokratiet, og den diskussion mellem socialdemokratiet og dets tidligere forligspartnere skal jeg ikke blande mig i, men jeg vil dog sige, at det var under den forrige regering, at man fra dansk side officielt begyndte at protestere mod disse bombeangreb mod Nordvietnam, og så vidt jeg husker, var det ikke noget, som oppositionen fra V og K gav særlig varmhjertet tilslutning til dengang. At man så, da man dannede den nye regering, også stillede sig på standpunktet, det er jeg naturligvis kun tilfreds med.

Men altså, her var tale om et tryk udefra,

et moralsk tryk på De Forenede Stater. Dette tryk virkede til sidst og var med til at bane vej for fredsforhandlingerne. Det, vi siger nu fra socialistisk folkepartis side, er, at et tilsvarende, et fortsat tryk på det moralske plan vil bidrage til og vil føre frem til, at fredsforhandlingerne ender på en måde, vi kan være tilfreds med, og at de ender snarligt.

For hvordan er situationen nu? Situationen er jo stadig væk den, at De Forenede Stater udgør en enorm overmagt i forhold til Nordvietnam. Det er i Sydvietnam, der står 500.000-600.000 amerikanske soldater plus en enorm udrustning. Det er ikke i Nordvietnam, der findes fremmede tropper. Vi foreslår ikke, at Danmark skal sende en vældig solidaritetserklæring til Nordvietnam. Men vi foreslår, at Danmark skal gøre det beskedne skridt at sige, at vi anerkender Nordvietnam som stat. Det vil bidrage til en større ligelighed på den vægtskål, som man kan symbolisere forhandlingerne i Paris ved. Det vil ikke bidrage til en forskydning af proportionerne og alle disse ting, som man har været inde på. Tværtimod. Jeg tror, at sådan må det også stå for de fleste.

Derfor kan jeg da sige i lighed med en tidligere ordfører, at jeg er meget overrasket over nogle af de betragtninger, som her er fremsat. Jeg er meget overrasket over dem, og jeg håber så ganske bestemt, at når vi får denne sag i et udvalg og får den behandlet i et hurtigt arbejdende udvalg — og det vil jeg fra min side gøre hvad jeg kan for at det kan blive — så vil også nogle af disse opfattelser måske blive mere nuancerede, og så vil man måske møde forståelse for det synspunkt, at det er netop nu, tidspunktet er inde, mens disse forhandlinger står på, til at anerkende Nordvietnam.

Endelig er der spørgsmålet om hensynet til USA, og jeg kan ikke nægte, at for mig at se må dette spørgsmål spille en væsentlig rolle i de indvendinger, som er kommet frem, og ligge bag adskillige af dem. Jeg vil da sige hr. Poul Schlüter og hr. Per Møller tak for den åbenhed, hvormed de også har henvist til dette hensyn. Jeg kan konstatere, at den radikale ordfører, hr. Stinus, ikke var inde på dette hensyn

[Gert Petersen.]

til USA, men tværtimod benægtede, at det eksisterede for hans parti. Det glæder mig; så tror jeg, at der virkelig skulle være mulighed for at få et flertal i denne sal for en anerkendelse af Nordvietnam i den allernærmeste fremtid, altså forudsat at dette hensyn til vor store allierede — eller forbundsfælle var det vist, hr. Per Møller sagde, undskyld, det var vist hr. Poul Schlüter, der sagde det — ikke kommer til at spille nogen rolle. I øvrigt kan jeg ikke se, at der går et skår af De Forenede Stater, om vi anerkendte Nordvietnam. Jeg kan ikke se, De Forenede Stater med rette kan indvende noget derimod, men De Forenede Stater har jo sin prestige, sin stolthed, og har engageret sig i hele denne ulykkelige krig på en ulykkelig og for så mange mennesker uheldig måde, og derfor kan man jo nok være noget pessimistisk med hensyn til de amerikanske reaktioner, hvis Danmark følger Sveriges eksempel.

Jeg mener ikke, det kan være afgørende, og jeg mener i øvrigt heller ikke, at det selv for de partier, som støtter NATO, bør være afgørende. Jeg synes, man skal tage stilling uden slige hensyn.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Jeg har ikke mange ord at føje til debatten. Til den kommentar, som jeg gav, og de synspunkter, som jeg førte frem, har nogle af ordførerne givet tilslutning, og det kan jeg jo takke for.

Jeg forstår godt, at den socialdemokratiske ordfører, hr. Frode Jakobsen, følte trang til at sige, at dette forslag var noget ganske andet end det forslag, som blev fremsat for ca. 2 år siden af socialistisk folkeparti. Når han følte trang til at sige det, så er det, fordi han dengang tog en anden stilling, som det er blevet dokumenteret med citater, jeg ikke skal gentage — den radikale ordfører førte dem frem. Begrundelsen for, at hr. Frode Jakobsen kunne sige, at det forslag for 2 år siden var dødsdømt på forhånd, og det vidste forslagsstillerne, var, at det dengang drejede sig om 3 delte lande, nemlig både om Vietnam, Korea og Tyskland. Men i den tale, som blev holdt af hr. Frode Jakobsen ved den lejlighed, og i de indlæg, som kom dels fra den daværende stats-

udenrigsminister, hr. J. O. Krag, og fra socialdemokratiets ordfører, hr. Per Hækkerup, var der ikke antydning af noget om, at hvis man tog en af delene ud, så var stillingen en anden. Så det argument med, at der dengang var tale om 3 delte lande, har altså ikke noget på sig.

Det andet er, siger hr. Frode Jakobsen, at nu er det en helt anden situation, for nu er man i Paris parat til at acceptere en midlertidig deling, det, som hr. Frode Jakobsen for 2 år siden kaldte „en ulykkelig udvej“. Det må være min opfattelse, at det vel ikke er afgjort endnu, om man er parat til at acceptere en midlertidig deling. Det er vel forhandlinger, som er undervejs. Man kan have forskellig mening om, hvordan de ender, men det er jo netop sagen, at man er midt i eller er begyndt på en forhandlings-situation.

Nej, grunden til, at det er en helt anden situation i dag for det ærede medlem hr. Frode Jakobsen, det er nok ikke, at forslaget dengang handlede om 3 delte lande, eller at der er begyndt forhandlinger i Paris, men det er vel, at dengang havde socialdemokratiet en anden stilling; de havde i hvert fald en anden ordfører. Det er det, som er den egentlige forandring.

Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen spurgte om de øvrige nordiske landes stilling, og man kan da i hvert fald sige, at det er bekendt, at de danske og norske og finske synspunkter er parallelle på dette område.

De ærede medlemmer hr. Sigsgaard og hr. Kai Moltke prøvede at inddrage spørgsmålet om Saltholm og forholdet mellem SAS og Thailand Airways. Jeg har intet ønske om at inddrage det i debatten. Om troppetransporter, som blev nævnt af det ærede medlem hr. Kai Moltke, er der mig intet bekendt.

Jeg slutter med at understrege, at vi taler i denne debat ikke om at anerkende i betydningen at erkende en faktisk statsdannelse eller en stabil regeringsudøvelse — det gav jeg også klart udtryk for. Det, vi taler om, er det rigtige øjeblik til at optage diplomatiske forbindelser, altså til at ændre den linje, som man har fulgt fra den forrige regerings side og fra denne regerings side indtil dette øjeblik. Spørgsmålet er altså alene om tidspunktet, hvor det kan være

[Udenrigsministeren.]

rigtigt at overveje optagelse af diplomatiske forbindelser. Vi finder, at tidspunktet er ikke nu.

Frode Jakobsen: Vi har jo begrænset tid, og derfor vil jeg starte med udenrigsministeren og hr. Stinus for i hvert fald at være sikker på at nå dem.

Hr. Stinus og også udenrigsministeren citerede mig. Det var pænt af dem. Det var ikke nødvendigt, for det har jeg selv gjort. Hvis man finder nogen modsætning imellem det, så er det i hvert fald et bevis for, at man ikke har forstået, hvad der i mellemtiden er sket. Det er kedeligt, hvis hr. Stinus ikke har gjort det. Det er mere skæbnsvangert, når det er en udenrigsminister.

Vietnams forening er stadig væk endemålet. Jeg sagde sidste gang, at en deling ville ikke være en rigtig løsning. Jeg mener også i dag, at det ikke er en rigtig løsning. Men når nogen har kæmpet for deres ret og ikke kunnet få den, blødt for den, når det har kostet hundredtusinder af menneskers liv, så har de lov til en dag at sige: det er for dyrt, vi må nøjes med et kompromis. Dette kompromis er den midlertidige deling uden opgivelse af den endelige enhed. Jeg sagde, at her kan vi ikke sige som kineserne: I har ikke fået jeres ret, så I skal blive ved med at slås. Udenrigsministeren sagde, at det var tvivlsomt, om man var nået til det resultat. Nej, det er ikke tvivlsomt, at vietnameserne, som krævede deres enhed, er nået til det resultat, og det er da det, det kommer an på.

Det næste er, som jeg også var inde på, at det er en overtro, en overtro på jura, når man tror, at diplomatisk anerkendelse er det afgørende i så svære spørgsmål. Så let går det ikke. Det er muligt, at jeg måske også engang har ligget under for denne på bjerget herskende overtro, men det har jeg i så fald kæmpet mig ud af. Det var ingen skade til, om udenrigsministeren også blev klogere.

For det tredje ville jeg stadig væk foretrække den anden fremgangsmåde, den, som siger, at man burde anerkende Nordvietnam i stedet for Sydvietnam. Det blev begrundet så udmærket af den nuværende kulturminister sidst med, at Saigon var jo ikke kvalificeret, at Nordvietnam alene var kvali-

ficeret. Hvis de radikale ser på det ligesådan i dag, ja, så er det et skridt videre end det, der er foreslået, men det tror jeg da i høj grad at både forslagsstillerne og socialdemokratiet ville være villige til at forhandle om.

Hr. Stinus havde nogle udmærkede præmisser. Jeg er så gammeldags, at jeg mener, der skal være en sammenhæng imellem præmisser og konklusion. Og hvis der skal være en sådan sammenhæng, så er jeg meget glad for det, hr. Stinus sagde, for så må det betyde, at de radikale støtter socialdemokratiets forslag: i dag en principbeslutning og drøftelse af den rigtige timing i et udvalg. Så er jeg meget glad for de forhandlinger, vi har haft her.

Jeg forstod ikke hr. Poul Schlüters bemærkninger om, at den svenske holdning var bestemt af indenrigspolitiske overvejelser. Bortset fra at jeg synes, det er en smule smagløst med sådanne insinuationer, som man jo aldrig kan begrunde, om et broderlands regering, så ligger det da helt anderledes. Så vidt jeg ved, har alle partier i Sverige, også højre, støttet denne afgørelse. Hvordan kan det forenes med, at det er indrepolitiske spekulationer?

Hr. Poul Schlüter mente, at Sverige kunne gøre det, fordi Sverige var neutralt. Der er da en mærkelig modsigelse her; gang på gang forsikrer man, at vores stilling til Vietnam har ikke noget som helst at gøre med, at vi er medlemmer af NATO, og så siger man, at Sverige kan tage en anden holdning, fordi de ikke er medlem af NATO. Det er da meningsløs tale.

Hr. Poul Schlüter kom med en direkte forkert oplysning, nemlig at han havde hørt mig tale om Vietnam adskillige gange, men ikke som mit partis ordfører. Det er ikke rigtigt; jeg har talt som mit partis ordfører. Derimod håber jeg, det er rigtigt, hvad hr. Poul Schlüter tilføjede, at han stadig væk kan genkende mig.

Både hr. Poul Schlüter og hr. Per Møller var inde på, at det ikke kunne have nogen gavnlig indflydelse i Paris; hr. Per Møller brugte det udtryk, at det ville skabe uro. Jeg ved ikke, om det vil skabe uro; det, vi kan håbe på, er, at det kan skabe bevægelighed, og det er bevægelighed, der skal til. Jeg mener for øvrigt, at jeg begrundede det ved at sige, at det kan have en gavnlig ind-

[Frode Jakobsen.]

flydelse, hvis amerikanerne får indtryk af, at deres allierede foretrækker bevægelighed.

Jeg synes, det var en kedelig insinuation — det var vist hr. Per Møller, der kom med den — at hvis socialdemokratiet havde haft regeringen, så ville det ikke være kommet med et sådant forslag. Jeg tror, det er en helt overilet konklusion. Jeg er overtydet om, at med det, som er sket, og når en svensk socialdemokratisk regering — ja, for den sags skyld da også en ikke-socialdemokratisk regering — foretager et sådant skridt, så må det føre til overvejelse, i hvert fald hvis vi havde haft en socialdemokratisk dansk regering, af dette skridt; så nordisk tænker vi dog.

Der er ikke tale om at følge Sverige i hælene, det er en forvridning af realiteterne. Som jeg sagde, så er der tale om en international udvikling. Hvis der er nogen, vi følger, så er det snarere amerikanerne, som er blevet klogere, som i dag forhandler med Hanoi, som vil forhandle med FLN, som de har forsvøret at forhandle med. Hvis de bliver klogere, så har vi vel lov til også at blive det, især hvis vor misforståelse har bestået i, at vi har fulgt dem.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg har været glad for forhandlingerne her i dag. Måske er det, fordi jeg ikke havde alt for høje forventninger. Med det resultat, som følger af den radikale udtalelse, mener jeg, at der er gode chancer for, at vi kan slå fast, at anerkendelse af Hanoi må finde sted så hurtigt som muligt, men at vi må se på timing i et udvalg.

Poul Schlüter: Jeg vil først sige til hr. Frode Jakobsen, at når jeg nævnedes, at man har bragt frem, at indrepolitiske årsager skulle være en væsentlig del af motivationen for den ændrede svenske holdning, så er det ikke min egen karakteristik. Det, jeg slog fast, var, at alle iagttagere af svensk udenrigspolitik, både svenske og udenlandske, har været enige om, at det utvivlsomt har været et væsentligt moment, at visse indrepolitiske forhold gjorde det rigtigt for socialdemokratiet, for den svenske regering, nu at ændre signal i denne sag. Det er altså ikke min karakteristik, men det er neutrale iagttageres.

Så vil jeg gerne — for at det ikke skal

være usagt — sige til hr. Gert Petersen og til hr. Sigsgaard, at jeg har ikke i min tale i dag nævnt, at hensynet til USA måtte være afgørende for os i bedømmelsen af problemet anerkendelse eller ikke-ankendelse af Hanoi; ikke med ét ord har jeg antydnet, at dette argument var det, som talte i overvejelserne. Det var andre grunde, jeg anførte, først og fremmest ængstelsen for, at vestlige landes pludselige anerkendelse af Hanoi-regimet nu ville være en urofaktor, som ville skabe vanskeligheder og forsinkelse omkring Parisforhandlingerne.

Når hr. Sigsgaard siger, at vor — altså Danmarks — politiske vilje ligger i USAs lomme, så lyder det jo meget festligt, men det er lige så urigtigt. Der kan nævnes i snesevis af eksempler, som modbeviser påstanden, også fjernøstlige. Hr. Sigsgaard kan blot tænke på en så vigtig sag som spørgsmålet Kina. Danmark har anerkendt Kina, har fulde diplomatiske forbindelser med Kina, har i adskillige år i De Forenede Nationer arbejdet for Kinas optagelse i verdensorganisationen inklusive kinesisk deltagelse i sikkerhedsrådet, medens USA i denne kernesag har haft det nøjagtig modsatte standpunkt. Det er et fjernøstligt problem, som klart belyser, at Danmark udmærket kan tage et selvstændigt standpunkt, som er et andet end det amerikanske, hvis vi føler os sagligt overbevist om dets rigtighed. Man kunne også henvise til i hundredvis af eksempler på afstemninger i større og mindre sager i De Forenede Nationer, hvor Danmark har taget et udenrigspolitisk standpunkt, som var et andet end De Forenede Staters. Sådant må det naturligvis være, men det forhindrer ikke, at vi nu og da, når de saglige argumenter er tilstrækkelig tunge, har samme opfattelse som De Forenede Stater.

Kai Møltke: Kun nogle ganske korte ord til udenrigsministeren. Udenrigsministeren kendte intet til, at SAS' Bangkokfilial, Thailand Airways, var beskæftiget med sådanne ting som troppetransporter, men det er forskellen: jeg kender til det, og udenrigsministeren gør det ikke. Derfor synes jeg, det ville være et rimeligt emne at beskæftige sig med i det udvalg, som bliver nedsat. Der er svenske korrespondenter nok, der har besøgt Bangkok, som har

[Kai Moltke.]

været i forbindelse med funktionærer både ved SAS og ved andre svenske virksomheder, og oplysningerne har været fremme offentligt i svensk presse. At udenrigsministeren måske nu og da bliver dårligt underrettet af sine embedsmænd, det må man i alle tilfælde have mig undskyldt for. Derfor bliver jeg nødt til en gang imellem at komme med nogle små oplysninger, som kan have en vis betydning i sagen. Jeg henstiller altså, at man i det nedsatte udvalg undersøger forbindelserne mellem SAS og Thailand Airways, og hvorvidt denne filial er beskæftiget med frem- og tilbage-transporteren af amerikansk og thailandsk militærpersonale.

Ud over det skal jeg kun sige, at jeg endnu en gang meget gerne vil lægge vægt på en hurtig behandling af sagen og så kun komme med den lille, høflige tilføjelse, at repræsentanterne for partierne venstre og de konservative af hensyn til den tredje partner i forbundet i alt for høj grad henviser til indre politiske motiver, når dette spørgsmål er til debat. Jeg synes, at man her udviser en taktløshed over for den tredje part, der repræsenteres af statsministeren, som burde undgås ved sådanne lejligheder.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gert Petersen): I diskussionen om hensynet til NATO, som hr. Poul Schlüter var inde på her til sidst, svarede hr. Poul Schlüter mig, at Sveriges udgangspunkt er neutralitet, det er vores ikke, derfor er der en vis logik i det svenske standpunkt. Så må man jo spørge sig selv, om ikke hr. Poul Schlüter mener, at der også er en vis logik i det danske standpunkt. Anden parallelløsning kan jeg ikke komme til. Det må være det, der ligger i det. Derefter sagde hr. Poul Schlüter, at vi måtte sammenligne os med Norge, og det er også ganske klart, at Danmark og Norge åbenbart følger samme politik i denne sag, medens Sverige altså ikke gør det, men Sverige er jo også neutralt

og alliancefrit, og så fører det — åbenbart logisk efter hr. Poul Schlüters logik — til en anden holdning i spørgsmålet om Nordvietnam. Vi får se nærmere på, om det virkelig forholder sig sådan, og jeg håber, at vi får sagen frem til anden behandling så hurtigt som muligt. Det er jo et beslutningsforslag, så det skal kun behandles to gange, anden behandling er den afsluttende behandling.

Så var der spørgsmålet om tidspunktet, som ikke er nu. Her bliver jeg nødt til at tage mit udgangspunkt i noget, udenrigsministeren sagde i sine første bemærkninger, nemlig at en ændring i det bestående mønster i dag ville komme til at forstyrre, det hele ville komme til at virke som en partitagen. Ja men så må man da spørge sig selv: er det bestående mønster af en sådan karakter, at det skaber et godt klima for fredsforhandlingerne og skaber gode udsigter for disse fredsforhandling? Jeg vil sige, at det er det bestående mønster ikke. Et mønster, hvor to parter forhandler sammen og den ene part er anerkendt og accepteret af 50-60 lande rundt omkring i verden — og det kan nu ikke i alle tilfælde være af erhvervs-mæssige grunde — plus af verdens stærkeste militærmagt, ja, har den med ved forhandlingsbordet, og hvor den anden part ligesom er sat i karantæne blandt en bestemt gruppe lande, medens den øvrige del af verden ikke vil have noget med denne anden part at gøre, ikke har villet anerkende den, ja, dér er da ikke tale om et ligeligt forhold, dér er da ikke tale om et mønster, der virker gavnligt og fremmende på fredsforhandling.

Det er for mig helt evident, at jo flere vestlige stater der anerkender Nordvietnam, jo mere virker det gavnligt på klimaet for fredsforhandlingerne. Ikke i den forstand, at det får Nordvietnam til at konkludere, at nu kan man forlange hvad som helst, for så meget lægger de såmænd ikke i anerkendelse. Der er tidligere her i dag også af udenrigsministeren sagt ord om, hvor lidt det sådan set betyder. Men der ligger det i

[Gert Petersen.]

det, at man i De Forenede Stater vil få en fornemmelse af, at det er altså ikke bare et kommunistisk anliggende, dette med Nordvietnam, dette med befrielsesfronten osv., det er også et anliggende, hvor hele den vestlige verden eller store dele af den vestlige verden mener, at her må være fair play, her må være forhandlinger på et ligeligt grundlag, her må man acceptere menneskene og nationerne og staterne som det, de står for. Det er derfor, jeg tror, at netop nu er tidspunktet rigtigt til en anerkendelse.

Hr. Frode Jakobsen brugte udtrykket: et udvalgsarbejde, som skulle føre til en anerkendelse snarest, så hurtigt som muligt, men med den rigtige timing. Jeg opfatter ikke denne rigtige timing — det udtryk brugte hr. Frode Jakobsen — på samme måde, som det, synes jeg, meget mere negativt er blevet brugt fra hr. Poul Schlüters og hr. Per Møllers og fra udenrigsministerens side, hvor man simpelt hen mener, at fredsforhandlingerne udelukker en anerkendelse i øjeblikket. Jeg kan godt acceptere, at man diskuterer, om anerkendelsen skal ske en måned før eller senere, det er ikke det, det drejer sig om, men det er det principielle, om man i dette forår skal nå frem til en anerkendelse, uanset om der er fredsforhandlinger i gang eller ikke.

Til allersidst vil jeg sige, at fredsforhandlingerne må efter al sandsynlighed ende med, at der er to stater i Vietnam. Der er mig bekendt ikke engang noget krav fremme fra nogen af de forhandlendes side om, at fredsforhandlingerne skal ende med, at der kun er én stat tilbage. Man har accepteret fra befrielsesfrontens side, fra Nordvietnams side, fra USAs side, at der er to stater, så det behøver vi egentlig ikke at afvente en konfirmation af.

(Kort bemærkning).

Frode Jakobsen: Hr. Gert Petersen var inde på det nu, jeg vil gerne prøve på at stille det endnu skarpere op: når udenrigsministeren siger, at udenrigsministeren ikke er sikker på, at det ender med to stater, hvad tænker udenrigsministeren sig så? Så er der jo kun to muligheder tilbage,

enten det kommunistiske Nordvietnams overtagelse af det hele eller Saigonregeringens overtagelse af det hele, for jeg går ud fra, at udenrigsministeren ikke dermed tænker sig, at denne krig bare skal blive ved.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Der er jo ingen grund til at gentage argumentationer eller standpunkter. Nu er vi kommet dertil, at det er sagt tydeligt nok. Nu er vi åbenbart endt i insinuationerne, og tankegangen om, at jeg skulle ønske, at krigen skulle blive ved, vil jeg nok bede mig fritaget for at få præsenteret fra det ærede medlem hr. Frode Jakobsens side.

Det er på samme måde med det ærede medlem hr. Kai Moltke, som åbenbart også i sin debat lever af insinuationer. Det begyndte med — det sprang jeg over i forrige omgang — om der alligevel skulle være noget om en global fællesstrategi. Det har det ærede medlem spurgt om én gang, og det har jeg svaret klart på, at det er der ikke tale om. Videre om forholdet mellem SAS og det, som hedder Thai Airways International, hvor det blev sagt, at det var en filial af SAS, og den levede af troppe-transporter fra Thailand til Saigon. Jeg sagde om disse troppetransporter, at det var der ikke noget bekendt om, hvad der gav det ærede medlem anledning til nogle lidt ejendommelige bemærkninger. Jeg vil gerne oplyse, at Thai Airways International er ikke nogen filial af SAS, og SAS har ikke majoritet i det selskab, og det selskab er ikke specielt engageret på Saigon, men har et rutenet ud over østen. Det er altså ikke nogen rimelig måde at argumentere på. Der er ikke tale om troppetransporter, men jeg kan ikke afvise, at der transporteres orlovssoldater med dette selskabs maskiner, men jeg har ingen viden om, i hvilket omfang det finder sted.

(Kort bemærkning).

Frode Jakobsen: Udenrigsministeren bad sig fritaget for mine insinuationer. Jeg stillede et spørgsmål til udenrigsministeren, som er den naturlige konsekvens af, hvad udenrigsministeren selv har sagt.

Udenrigsministeren siger, at det er ikke sikkert, at det ender med to stater, og så spørger jeg: hvordan? Hvad tænker uden-

[Frode Jakobsen.]

rigsministeren da på? Jeg kan kun se to muligheder: enten at det er Nordvietnam, der overtager det hele, eller at det er Saigonstyret, der overtager det hele. Det spørgsmål har man da virkelig lov til at stille.

(Kort bemærkning).

Kai Moltke: For det første må jeg sige til udenrigsministeren, at jeg på ingen måde har fremsat insinuationer her, hverken på den ene eller på den anden måde, men jeg har henstillet, at man i udvalget undersøger Thailand Airways' forhold, bl. a. dets aktiefordeling. Det er rigtigt, at jeg fremhævede, at en meget væsentlig del af aktierne befandt sig i den thailandske regerings hænder, men jeg talte om det kontante kapitalindskud, som har fundet sted, for det andet er jo så at sige et led i koncessionsaftalerne. Jeg bad såmænd ikke engang om en fordommelse her, jeg bad blot om — vi har gode forbindelser med luftfartsselskaber osv. — at man kommer med saglige oplysninger om både finansieringsformer og om, hvorvidt det er rigtigt eller ikke rigtigt, at dette dansk-svenske selskab også transporterer fra Bangkok og til Saigon militært personel i de hære, som der her er tale om, som invaderer Sydvietnam.

Men det er jo ikke noget, vi behøver at skændes om her, der foreligger kendsgerninger, og jeg beder blot om, at udvalget fastslår kendsgerningerne.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Den insinuation, jeg bad mig fritaget for, var ikke det spørgsmål, som det ærede medlem nu i anden omgang nævnte, og som jeg har talt om, men det var den insinuerende tilføjelse: udenrigsministeren ønsker vel ikke, at krigen skal fortsætte. Det var den debatform, jeg bad mig fritaget for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 med-

lemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om placeringen af en ny storlufthavn [af Horn m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXIII) findes i tillæg A. sp. 3777, fremsættelsen i tidenden sp. 3837).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om placeringen af en ny Københavns lufthavn.

(Lovforslaget (nr. 192) findes i tillæg A. sp. 3779, fremsættelsen i tidenden sp. 4057).

Sagerne sattes til forhandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg skal blot til forslaget til folketingsbeslutning om placeringen af en ny storlufthavn sige, at det er jo en opfordring til at søge folketingets principielle tilslutning til, at en ny storlufthavn i Norden efter dansk opfattelse bør anlægges på Saltholm. Denne principielle vedtagelse er det, som regeringen i det næste punkt på dagsordenen forelægger folketinget til behandling, og derfor har jeg ikke andre bemærkninger til forslaget til folketingsbeslutning.

Horn: Det er nu tredje gang inden for 1 år, vi har lejlighed til at drøfte, hvor vi mener den nye nordiske storlufthavn skal placeres.

Som sagt for nogle dage siden har vi i udvalget og tinget nu et godt grundlag for at tage endelig stilling i princippet, som vi tilstræber med vort forslag til beslutning. Jeg kan sige på min gruppes vegne, at vi er taknemlige for, at regeringen — specielt ministeren for offentlige arbejder — har taget initiativet til at få det lovforslag frem, som ligger fra ministeren. Jeg forstår det sådan — det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, og det fremgår gentagne gange af fremsættelsestalen — at ministeren frem-